

skabte ved Regjeringens Afstedelse af Anordningen af 12te April, vilde disse Exempler have taget til og denne Stemning mere og mere udbredt sig. Man havde da raisonneret som saa: lad det være en konstitutionel Theori, at Monarken Intet har at gjøre med Lovene, intet Ansvar har for Regjeringshandlingerne, saa staar det dog fuldt fast og uroffelig, at det ligger i Monarkens Haand at forhindre saadanne Handlinger ved at fjerne Ministeriet; og Slutningen vilde derfor være bleven den samme, som den har været i mangfoldige andre Lande, hvor lignende Forhold have fundet Sted, og hvor der ogsaa i gamle Dage har herftet en fast, monarkisk Tro; denne Tro vilde være bleven rottet, maaske først i snevrere, saa i videre Kredse, og efterhaanden vilde den have naaet, og det maaske meget hurtigt, til et Punkt, hvor det danske Folk var kommet i Tvivl om Monarkiets Evne til at bevare Frihed og Ret for Befolkningen, man var kommen ind i en Tvivl, som efter min og mine Meningsfællers Formening vilde have haft overordentlig sørgelige Virkninger for Fremtiden. Disse Tvivl vilde ikke blot have rørt ved det monarkiske Princip, ved Grundlaget for det monarkiske Princip her i Landet, nemlig ved Folkets Tro og Tillid til Kongehuset, de vilde have rørt ved Folkets Tro og Ærbødighed for den bestaaende Forfatning. Den bestaaende Forfatning bedømmes jo høist forskjellig. Det er jo store Kredse i Befolkningen, der i Grunden kun have sluttet sig til denne Grundlov modstræbende og med Uvillie, og som i Grundlovsforandringen af 1866 have set et utvetydigt Tilbagefærd i vore forfatningsmæssige Forhold, og jeg tror heller ikke, det skal kunne negtes af Nogen, der ser uhibdet paa Forholdene, at det var en Forfatningsforandring, der for det store menige Folk indeholdt en meget afgjørende Svækkelse i dets Magt, idet den egentlig lagde en saa stærk Hindring i Veien for, hvad vi kalde Parlamentarisme efter det engelske Begreb, som vel muligt, og har staabt en Modstand mod Folkets Villie i Landstinget, samtidig med at den borttog Garantien for Forfatningens ukrenkede Bevarelse ved den Forandring, som den gennem Landstingets Forandring medførte for Rigsrettens Sammensætning, en Forandring, der er saa meget alvorligere, som vi jo endnu ikke have faaet nogen Ministeransvarlighedslov, og altsaa den Garantii, den Støtte, der skulde ligge i en saadan og i en upartisk sammentat og upolitisk sammentat Rigsret, ikke findes. Jeg siger derfor, at jeg tror uden Overdrivelse at turde paastaa, at en Fortsættelse af de Tilstande, vi vare i den Gang, vilde ikke blot have svækket Kongedømmets Stilling her i Landet, men have overhovedet svækket Troen paa Forfatningen. Nu skal jeg ikke bestride — tværtimod — det var vel muligt, jeg vil endog sige, at jeg antager, at Befolkningen trods alle Ansøgninger havde holdt den lange Kamp ud, som utvivlsomt vilde være bleven Følgen af en anden Politik fra vor

Side ifjor; men at en saadan Kamp for Befolkningen vilde være bleven fuld af besværlige Offre og have krævet en høj Grad af Laalmodighed, det er utvivlsomt. Det er jo fuldstændig godgjort saavel ved Forhandlingerne i Rigsdagen som ved senere Forhandlinger, at, dersom vi vare komne ind paa saadanne ulovlige Tilstande, altsaa ikke være gaaede den Vej, som vi gif, vilde Midlerne til Kampens Fortsættelse hovedsagelig ligge i Befolkningens egen Haand. En saadan Politik fra Rigsdagens Side kunde ikke vel opfattes anderledes af Befolkningen end som en Erklæring fra Rigsdagens Side om, at nu maa I selv hjælpe Eder ud af Ulovligheden, saa godt I kan. Det er en Følge af Manglen af en Ministeransvarlighedslov, en Følge af Manglen af en Rigsret, som er saaledes sammentat, at man fra alle Sider kan vente en upolitisk Dom, og endelig Manglen af en Regjering, som man kan se hen til med Tillid som forfatningsmæssig. Denne Kamp vilde væsentligt være bleven ført ude i Befolkningen og af Befolkningen; thi den kan umulig føres i Rigsdagen; men jeg siger: Jeg tvivler ikke om, og jeg tror ikke Nogen er berettiget til at tvivle om, at en saadan Kamp vilde kunne føres feirrig igjennem af Befolkningen. Jeg tror, det er aldeles utvivlsomt, at denne Kamp vilde foruden de Ulemper, jeg allerede har paapeget, have krævet betydelige Offre og ofte bevist Udholdenhed fra Befolkningens Side, og maaske vilde have været i meget lang Tid; men til at fremtvinge en saadan Tilstand ansaa vi os og anser jeg Folkethingets Flertal for at være aldeles uberettiget. Uden den allerstørste Nødvendighed bør intet Folkethingsparti kaste et Folk ind i en Tilstand som den, jeg her har skildret. Hvor beredvillig end Befolkningen er og bør være, naar det virkelig dreier sig om den sidste Kamp for dets forfatningsmæssige Ret, naar Forholdene virkelig ere komne saa vidt, at der ikke er Andet tilovers end at negte Forhandling, har den dog utvivlsomt Ret til at fordrø af sine Repræsentanter, at de først gjøre Alt, hvad der er muligt, og ikke lade noget Forsøg ubenyttet for at forhindre, at Landet kommer ind i de Tilstande. Jeg tror ogsaa, at vi have handlet i Overensstemmelse med det store Flertal af det danske Folk, som vel forstaa, hvorfor vi have handlet saaledes, og at det var Aligt mod Kongen, Folket og Forfatningen at handle, som vi have gjort; med andre Ord at gjøre Bort til saa længe som muligt at hindre, at de Tilstande vilde indtræde, og gjøre Forsøget helt ud, forinden Alt var bristet. Det ligger imidlertid ikke i vor Magt at forhindre, at disse Tilstande komme; vor Indflydelse vækker kun til visse Grændser; kun saa længe, som det kan forenes med Hverdsfæren af Forfatningen og Folkets Bevillingsmyndighed kunne vi forhindre, at noget Saadant kommer; men det Punkt kan indtræde, at man har Valget mellem at finde sig i det Uundgaaelige eller opgive en af